

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลสันสันปูเลย อำเภอคอยสะเกต จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาใน 4 ด้านคือ การวางแผน การประสานงาน การจัดแสงหาทรัพยากร และการประเมินผล ประชากรที่ให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ คณะกรรมการสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สมาชิกสภาเทศบาลตำบลสันปูเลย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารเทศบาลตำบลสันปูเลย ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน ในปีการศึกษา 2553 รวมประชากรทั้งหมด 184 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาได้จัดเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งหมด 184 ฉบับ ร้อยละ 100 นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดแนวทางการจัดการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดวัตถุประสงค์ในการวางแผนจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนประเด็นที่ชุมชนไม่มีส่วนร่วม ชุมชนบางส่วนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนหรือโครงการที่ต้องการใช้เงินงบประมาณร่วมประชุมจัดทำแผนพัฒนาประจำปีของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพร้อมนำเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชน ส่วนปัญหาที่พบในการวางแผนคือ ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนงาน เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของครูไม่เกี่ยวกับชุมชน ชุมชนไม่ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผน และไม่รับทราบข้อมูลต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงไม่สามารถที่จะแนะนำหรือร่วมวางแผนได้เท่าที่ควร สำหรับข้อเสนอแนะในการวางแผนงานทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรแจ้งทางชุมชนได้รับรู้ และมีส่วนร่วมในการวางแผน กรรมการสถานศึกษาต้องมาจากการเสนอของชุมชนและแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเสมอภาค ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาให้มากขึ้น การวางแผนควรให้ชัดเจนและชี้แจงแผนงานให้ผู้ปกครองทราบ

ส่วนการประสานงาน พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมช่วยประสานงานกับบุคคลในท้องถิ่นเพื่อขอสนับสนุนการจัดการศึกษา ประสานงานด้านวัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประสานงานด้านงบประมาณในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ชุมชนบางส่วนไม่มีส่วนร่วมในเรื่องของการอำนวยความสะดวกในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น อำนวยความสะดวกในเรื่องของแหล่งเรียนรู้ แจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนได้รับรู้ ส่วนปัญหาที่พบในการประสานงาน คือ ไม่มีการประสานงานระหว่างชุมชนกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชนไม่รับรู้ปัญหาความเคลื่อนไหวของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือปัญหาของนักเรียน ขาดการประสานงานอย่างต่อเนื่องและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สำหรับข้อเสนอแนะควรแจ้งข่าวเกี่ยวกับการดำเนินงานให้ชุมชนทราบและช่วยกันทำงานเป็นการทำงานร่วมกับชุมชนแจ้งจุดประสงค์ให้ชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอ ควรแจ้งปัญหาหรือเรื่องภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนได้รับทราบบ้าง ควรมีการประสานงานให้สม่ำเสมอ

สำหรับการจัดหาทรัพยากร พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมพิจารณาจัดสรรงบประมาณประจำปีเพื่อการจัดการของศูนย์พัฒนาเด็ก จัดสรรหางบประมาณในการปรับปรุงอาคารสถานที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์จากแหล่งภายนอกให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประเด็นการไม่มีส่วนร่วม คือชุมชนบางส่วนไม่มีส่วนร่วมในเรื่องช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประสานบุคลากรในท้องถิ่นที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาสอนเสริมให้ความรู้แก่เด็ก แสวงหาข่าวสารที่เป็นประโยชน์แลกเปลี่ยนระหว่างชุมชนกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนปัญหาที่พบในการจัดหาทรัพยากร คือ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน งบประมาณมีไม่เพียงพอ มีการจัดแสวงหาทรัพยากรน้อยมาก ชุมชนไม่เห็นความสำคัญ นักเรียนไม่ค่อยมีทุนในการศึกษา สำหรับข้อเสนอแนะนั้น ควรให้ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดงานทอดผ้าป่าร่วมกับชุมชน เพื่อหางบสมทบทุนให้แก่เด็กและใช้จ่ายภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชนควรรู้ปัญหาความต้องการและงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรทำความเข้าใจและร่วมมือกันแสวงหาทรัพยากร ควรให้หาสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนให้พร้อม และมากขึ้นกว่าเดิม

ขณะที่การประเมินผล พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีส่วนร่วมกำหนดแนวทางในการประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีส่วนร่วมเสนอแนะบุคลากรในท้องถิ่นที่มีความรู้ ความสามารถเข้าเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูผู้ดูแลเด็กเล็ก ประเด็นการไม่มีส่วนร่วม ชุมชนบางส่วนไม่มีส่วนร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบพัสดุของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นกรรมการตรวจสอบการเงินของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พิจารณาเสนอแผน/โครงการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักวิชาการ ส่วนปัญหาที่พบในการประเมินผล คือ ชุมชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีส่วนร่วม

การประเมินผล เพราะทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะดำเนินการทำเอง ชุมชนไม่รับรู้การประเมินผล การเรียนของนักเรียนและผลการทำงานด้านต่าง ๆ ไม่มีการประเมินนักเรียนที่จบการศึกษาสำเร็จแล้ว สำหรับข้อเสนอแนะคือ ควรมีการนำเสนอผลของการประเมินผลให้ชุมชนทราบ ควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ควรแจ้งวัตถุประสงค์การประเมินให้ชุมชนได้ทราบ ควรมีการแจ้งผลการจัดกิจกรรมที่ได้ทำขึ้นว่าประสบความสำเร็จมากแค่ไหน

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ดังที่ผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

ในด้านการวางแผน ชุมชนได้มีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดแนวทางการจัดการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดวัตถุประสงค์ในการวางแผนจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งใกล้เคียงกับบทความของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545) ที่ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผนเป็นการระดมความคิด แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทำให้เกิดความเห็นหลากหลายทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไปได้มากกว่าการคิดเพียงคนเดียว และเช่นเดียวกับ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ว่า ผู้ปกครอง ครอบครัว ประชาชน และสถาบันจัดการศึกษาต้องมีบทบาทในการจัดการศึกษา คือร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลานตน เช่น เลือกสถานศึกษาให้บุตรหลาน ตัดสินใจทิศทางการศึกษาของบุตรหลาน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร พัฒนาการของบุตรหลานและการเรียนการสอนประจำวัน จัดทำหลักสูตรและติดตามผลการศึกษา เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนะการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นติดตามการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาและครู ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และให้ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สนับสนุนด้านความคิด การเป็นกรรมการร่วมประชุม การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ข้อมูลความคิดเห็น การปกป้องดูแล ร่วมคิดระหว่างประชาชนด้วยกันเองและกับเจ้าหน้าที่ของภาครัฐหรือองค์กรภาคเอกชนในการจัดการเรียนการสอน โดยดำเนินการกันเองตามความสามารถ เช่น จัดชั้นเรียนโดยครอบครัวในชุมชนร่วมกันจัดขึ้น ซึ่งได้ผลใกล้เคียงกับ บุญเลิศ ทิพจร (2544) ที่ได้ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของบุคลากรในชุมชนอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามความต้องการและศักยภาพของชุมชน

โดยการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน โดยชุมชนมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมผลักดัน การตัดสินใจให้มีการปฏิบัติการตามแผนของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

ส่วนการวางแผนที่ชุมชนไม่มีส่วนร่วม คือ ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนหรือ โครงการที่ต้องการใช้เงินงบประมาณ ร่วมประชุมจัดทำแผนพัฒนาประจำปีของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นำเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งใกล้เคียงกับ บทความของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545) ที่ได้กล่าวถึงรูปแบบของข้อเสนอแนะไว้ว่าเป็นรูปแบบ การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ได้ผลมากในทางปฏิบัติ โดยจะมีรูปแบบให้ผู้ปฏิบัติหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติกรอกตามแบบที่กำหนด เช่น ปัญหาที่พบเห็นคือ อะไร สาเหตุของปัญหามาจากอะไร วิธีการ แก้ปัญหามีอะไรบ้าง และผลที่คาดว่าจะได้รับอย่างไร แบบฟอร์มที่กำหนดนี้อาจแตกต่างกันไปตาม ความต้องการของหน่วยงาน แล้วนำเสนอผู้มีอำนาจพิจารณาคำเนินต่อไปและถ้าข้อเสนอแนะใด มีการนำไปปฏิบัติ ควรมีการประชาสัมพันธ์และพิจารณาให้ผลตอบแทนเป็นรางวัล สอดคล้องกับ บทความของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้นำเสนอขั้นตอนของ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในขั้นตอนการสร้างกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้ามา ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผนจากหลาย ๆ ฝ่ายในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่า และเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม เพราะการที่มีผู้ร่วมคิดร่วมสร้างกิจกรรมร่วมกันหลายอย่าง ตั้งแต่ขั้นตอนของการริเริ่มคิด ริเริ่มทำ จะทำให้ผู้ร่วมงานมีความรู้สึกเป็นเจ้าของงาน เป็นหุ้นส่วน ซึ่งจะทำให้มีความเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่อไปของการดำเนินกิจกรรม

ส่วนในด้านการประสานงาน ชุมชนได้มีส่วนร่วมช่วยประสานงานกับบุคคลในท้องถิ่น เพื่อขอสนับสนุนการจัดการศึกษา ประสานงานด้านวัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประสานงานด้านงบประมาณในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับประพันธ์ สร้อยเพชร (2547) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ศูนย์โรงเรียนด้าบลแซ่ซ้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนโดยมีการประสานงานกับโรงเรียนเพื่อจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคีระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน เป็นตัวแทนของโรงเรียนในการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และ องค์การท้องถิ่นทั้งภาครัฐ เอกชน ส่วน สมิต สัจฉกร (2546) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของ การประสานงานไว้ว่า ความร่วมมือจะต้องสร้างสัมพันธ์ภาพในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย โดยอาศัยความเข้าใจ หรือการตกลงร่วมกัน มีการรวบรวมกำลังความคิด วิธีการเทคนิค และระดม ทรัพยากรมาสนับสนุนงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเต็มใจที่จะทำงาน ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ ประพันธ์ สร้อยเพชร (2547) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วม

ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์โรงเรียนตำบลแช่ช้าง อำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสนับสนุนให้มีการจัด กิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ประสานงานกับโรงเรียนเพื่อจัดกิจกรรม เสริมสร้างความสามัคคีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นตัวแทนโรงเรียนในการประสานงาน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และองค์กรท้องถิ่นทั้งภาครัฐ และเอกชน

ส่วนการประสานงานที่ชุมชนไม่มีส่วนร่วม ในเรื่องของการอำนวยความสะดวกในเรื่อง ของภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ แจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ชุมชนได้รับรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชุมชนไม่มีการประสานงานกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่าง ต่อเนื่อง การให้ความช่วยเหลือ คิดต่อผู้รู้ ผู้ชำนาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งในและนอกชุมชน ให้ ช่วยเหลืออยู่ในระดับน้อย ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับทราบความเคลื่อนไหวของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับบทความของประพันธ์ สร้อยเพชร (2547) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์โรงเรียนตำบล แช่ช้างอำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่มีส่วนร่วมพิจารณา แต่งตั้งอนุกรรมการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับองค์กรท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งยัง ขาดการประสานงาน และประชาสัมพันธ์กิจกรรมกับชุมชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึงขอความร่วมมือ จากชุมชน และภาครัฐเพื่อสนับสนุนด้านงบประมาณ โดยมีปัญหาว่า ชุมชนไม่รับรู้ปัญหา ความเคลื่อนไหวของโรงเรียนหรือปัญหาของนักเรียน ไม่มีการประสานงานระหว่างชุมชนกับ โรงเรียน ต่างคนต่างความคิด ขาดการประสานระหว่างผู้นำชุมชนกับครูและหน่วยงานอื่น ๆชุมชน ไม่ค่อยรู้หนังสือ จึงไม่ค่อยมีโอกาสได้ร่วมงานกับ โรงเรียนและขาดการประสานงานอย่างต่อเนื่อง และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สอดคล้องกับสุทธิรักษ์ ปิณฑกานนท์ (2543) ที่ได้ศึกษาการมี ส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในชุมชนในการจัดการศึกษา คือศักยภาพของประชาชนและองค์กรในท้องถิ่นการ สนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรภายนอก ความต้องการหรือความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รายได้ของประชาชนในชุมชน และงบประมาณทรัพยากรที่จะมาสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหรือโรงเรียน จะต้องประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนในชุมชนทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหน่วยงาน หรือโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคล้ายกับบรรวรรณ ดัฒนาเสน (2546) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการศึกษาดำบลบ่อแก้วอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมในด้าน การให้ความช่วยเหลือ คิดต่อผู้รู้ ผู้ชำนาญในและนอกชุมชนให้ช่วยเหลือโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย ที่สุด ดังนั้นในการประสานงาน ควรแจ้งข่าวเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหา หรือเรื่องภายใน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนได้รับทราบ มีการประสานงานอย่างสม่ำเสมอ และประชาสัมพันธ์ ความเคลื่อนไหวของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้กับองค์กรต่างๆ ทั้งในและนอกชุมชนทราบ ซึ่งการ ประสานงานอาจเป็นการประสานงานกับแหล่งทรัพยากร หรือกลุ่มที่เชื่อมกับแหล่งทุนได้ ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วม ในการประสานงานระหว่างชุมชนและ โรงเรียนกับแหล่งทรัพยากรเมื่อหาผู้เชื่อมโยงระหว่างชุมชน กับโรงเรียนและแหล่งทรัพยากรได้เรียบร้อยแล้ว ผู้เชื่อมโยงจะดำเนินการติดต่อกับแหล่งทรัพยากร เป็นการภายใน เพื่อยืนยันความเป็นไปได้ของการบริจาคทรัพยากรสนับสนุน โรงเรียน และ บุญเลิศ ทิพจร (2544) ได้ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ตาม ทิศนะของบุคลากรในชุมชนอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนต้องการให้โรงเรียนเป็น แกนกลางในการประสานงานกับชุมชนการสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม กลุ่มของผู้มีส่วน ร่วมมีหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา กลุ่มสมาชิกองค์การบริหารส่วน ตำบล (อบต.) กลุ่มวิทยากรภายนอก กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มคณะที่ปรึกษาของโรงเรียนและ กลุ่มผู้สนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มแม้จะไม่มีบทบาทที่เด่นชัดในการมีส่วน ร่วมกับโรงเรียนในด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะ แต่ก็จะมีบทบาทร่วมในกลุ่มอื่นด้วย ซึ่งคล้ายกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ที่ได้กล่าวถึงเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วน ร่วมมักจะเป็นกลุ่มบุคคลที่คนในชุมชนเชื่อถือ เช่น เจ้าอาวาส ผู้บริหารโรงเรียน ประธาน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้นำชุมชน ส่วนในการจัดการแข่งขันกีฬาประจำปีของประชาชน ในชุมชน เครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วมก็จะแตกต่างไปจากกลุ่มเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วมใน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพราะต้องอาศัยบุคคลที่มีความสามารถทางด้านกีฬา มีวัยไม่สูง มากนักและเกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น คณะครู กลุ่มหนุ่มสาว ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชนที่ สนใจกีฬา เป็นต้น

สำหรับการจัดหาทรัพยากร ชุมชนได้มีส่วนร่วมพิจารณาจัดสรรงบประมาณประจำปี เพื่อการจัดการของศูนย์พัฒนาเด็ก จัดสรรหางบประมาณในการปรับปรุงอาคารสถานที่ของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์จากแหล่งภายนอกให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งใกล้เคียงกับ บุญเลิศ ทิพจร (2544) ได้ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร โรงเรียน ประถมศึกษาตามทิศนะของบุคลากรชุมชนอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ชุมชนในอำเภอ แม่แจ่มมีความพร้อมที่จะร่วมในการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ทั้งในด้านทรัพยากรแรงงาน เวลา ความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนร่วมวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยความสะดวก การประสานงาน และการประเมินผล โดยต้องการให้มีระเบียบกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน ชุมชน ต้องการร่วมบริหารและสนับสนุน โรงเรียน โดยการปฏิบัติจริงเป็นรูปธรรมในทุกขั้นตอนของ

การบริหาร ทั้งในเรื่องของการกำหนด ทิศทาง เนื้อหา การได้มาซึ่งปัจจัยในการจัดการศึกษา ตามที่ชุมชนต้องการให้โรงเรียนเป็นของชุมชน โดยแท้จริง เพราะชุมชนพร้อมที่จะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อให้การจัดการศึกษาสนองตอบชุมชนสอดคล้องกับ สุทธิรักษ์ ปิณฑานนท์ (2543) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พบว่าในส่วนของปัจจัยที่ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษา เป็นเพราะข้อมูลต่าง ๆ นั้นทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและโรงเรียนไม่มี แต่มีอยู่ในชุมชนเพราะเขาปฏิบัติจริงในวิถีชีวิตประจำวันอยู่แล้ว ในลักษณะการร่วมออกแรงหรือร่วมบริจาควัสดุสิ่งของต่าง ๆ ปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือโรงเรียนกับชุมชนมักจะออกมาในลักษณะการขอบริจาค สิ่งของหรือแรงงานเป็นส่วนใหญ่ บุคลากรในหน่วยงานของรัฐต้องขอความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน ในเรื่องการหาข้อมูลเพื่อเตรียมการให้ชุมชนสนับสนุนในโอกาสต่อไปในขณะที่ รุ่ง แก้วแดง (2546) ได้กล่าวถึงประเภทของทรัพยากรจะแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน คือ เงินงบประมาณที่มาจากส่วนกลางหรืออาจจะเป็นเงินบริจาคในท้องถิ่นก็ได้ สำหรับงบประมาณของทางราชการนั้นการพิจารณาจัดสรรจะเป็นเงินก้อน ทรัพยากรที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ ความคิด คำแนะนำความร่วมมือที่ได้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้ และวัสดุต่าง ๆ ในชุมชนที่นำมาใช้เพื่อการจัดการเรียนการสอน และใกล้เคียงกับบทความของประพันธ์ สร้อยเพชร (2547) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์โรงเรียนตำบลแช่ช้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีส่วนร่วมส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษา สนับสนุนให้โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน แสวงหาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน และสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางด้านกีฬาในโรงเรียน สนับสนุนการจัดกิจกรรม ลูกเสือ เนตรนารีในโรงเรียน

ส่วนการจัดหาทรัพยากรที่ชุมชนไม่มีส่วนร่วมคือ ในเรื่องช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประธานบุคลากรในท้องถิ่นที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาสอนเสริมให้ความรู้แก่เด็ก แสวงหาข่าวสารที่เป็นประโยชน์แลกเปลี่ยนระหว่างชุมชนกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากไม่มีการประชุมวางแผนกำหนดแนวทางในการแสวงหาเงินทุนตลอดจนการแสวงหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในด้านอนุมัติแผนการประจำปีและจัดสรรการใช้งบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับ วรวรรณ ตันหาเสน (2546) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาดำบอบแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และเจ้าหน้าที่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยในด้าน การวางแผน ด้านการจัดแสวงหาทรัพยากร โดยเฉพาะประเด็น

การเข้ามามีส่วนร่วมพิจารณากำหนดคุณสมบัติบุคคลที่เข้ามาทำงานในโรงเรียน เช่น ลูกจ้างชั่วคราว ครูจ้างสอนพิเศษ นักการภารโรง แต่มีความต้องการที่จะมีเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากโดยมีปัญหา คือ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน งบประมาณมีไม่เพียงพอ มีการจัดแสวงหาทรัพยากรน้อยมาก ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ ในขณะที่ รุ่ง แก้วแดง (2546) ได้กล่าวถึงการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษานั้นผู้บริหารและครูต้องศึกษาจุดเด่นของแต่ละชุมชน ไว้ว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ชุมชนแต่ละแห่งมีแหล่งเรียนรู้มากมาย โรงเรียน ต้องให้คำจำกัดความและจำแนกแหล่งเรียนรู้เหล่านั้นให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่นักเรียนต้องเรียน เช่น วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนาและศิลปะ ป่าไม้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านชีววิทยาและสิ่งแวดล้อม โบราณสถานและพิพิธภัณฑน์เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์และ โบราณคดี หรือแม้แต่องค์กรหน่วยงาน เช่น สถานีอนามัยก็เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสาธารณสุขของค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการปกครองท้องถิ่น ในทำนองเดียวกันสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) ยังได้กล่าวถึง การนำทรัพยากรชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา ไว้ว่า ควรร่วมมือกับสถานศึกษาในท้องถิ่น ได้แก่ ศูนย์การเรียนชุมชน โรงเรียนสถานศึกษาอื่นๆ จัดรวบรวมแนวคิดแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ จารีตประเพณีวิถีชีวิต ความเชื่อ ศึกษาในลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น จัดทำเป็นเอกสารหรือเป็นแหล่งความรู้ไว้เพื่อเป็นต้นแบบในการอ้างอิงอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นไว้ สนับสนุนส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้สถานศึกษากลุ่มเยาวชน ประชาชน ให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว ป่าไม้ แหล่งน้ำ แหล่งโบราณสถาน แหล่งวัฒนธรรมต่าง ๆ สถานที่สำคัญทางศาสนา เช่น วัด โบสถ์ มัสยิด สถานที่ราชการ ให้เป็นสถานที่เรียนรู้เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของคนในชุมชนให้มากที่สุด ผู้นำชุมชนมีส่วนช่วยในการแนะนำให้ผู้สนใจเยี่ยมชมและอนุรักษ์ปกป้องดูแลทรัพยากรเหล่านี้ รวบรวมความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งบรรพบุรุษของชุมชนส่งสมมาให้เป็นหมวดหมู่ เช่น ด้านการประกอบอาชีพ ด้านศิลปวัฒนธรรมด้านการแพทย์แผนไทย และด้านเกษตรกรรม โดยประสานงานกับสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนพร้อมทั้งรวบรวมผู้รู้ผู้ชำนาญในรูปของปราชญ์ชาวบ้านในสาขาต่าง ๆ จัดทำทะเบียนไว้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน ส่งเสริมแนวคิดการเคารพผู้อาวุโสการนับถือเครือญาติในชุมชนท้องถิ่นของคนเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและเป็นตัวอย่างให้เด็กและเยาวชนในสังคมได้เรียนรู้ศึกษาและปฏิบัติให้ซึมซับนับถือเป็นแบบอย่างและถือปฏิบัติร่วมเป็นแกนนำรวบรวมชาวบ้านตั้งกลุ่มองค์กรชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณะ เช่น ตั้งกลุ่มประกอบอาชีพแปรรูปผลไม้ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น พร้อมทั้งพัฒนากลุ่มองค์กรชุมชนเหล่านี้ เป็น “ห้องเรียน” ในชุมชนที่เปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชน ประชาชน ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษามาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้

เพื่อซึมซับวิธีการทำงาน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ดังนั้นในการจัดหาทรัพยากร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนให้เหมาะสมกับสภาพการใช้งาน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสวงหาทรัพยากรเพื่อใช้ในการศึกษา โดยขอรับการสนับสนุนทรัพยากรทั้งในและนอกชุมชน ควรรู้ปัญหาความต้องการและงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีการทำความเข้าใจและร่วมมือกันแสวงหาทรัพยากรมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งคล้ายกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้กล่าวถึงในเรื่องของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาว่าเป็นการทำงานที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาได้ชัดเจนกรณีหนึ่ง ซึ่งจากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาและคณะครูส่วนใหญ่จะไม่ดำเนินการเรื่องนี้ ตามลำดับ จะมีการปรึกษากับผู้นำชุมชนที่ไม่ได้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาก่อนที่จะเริ่มดำเนินการ เป็นทำนองการปรึกษาเพื่อหาแนวทางดำเนินการหรือให้รับรู้การทำงานของโรงเรียน ซึ่งทำให้ได้ผู้สนับสนุนอย่างไม่เป็นทางการที่จะช่วยประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นอกจากนั้นในเรื่องนี้อาจจะเป็นการกระตุ้นให้ในชุมชนรู้จักการช่วยตนเอง ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากนอกชุมชน ซึ่งทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการบริจาคทรัพยากร เพื่อพัฒนาโรงเรียนทุกครั้งที่มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาจากภายนอกชุมชนเข้ามาในชุมชน

สำหรับด้านการประเมินผล ชุมชนมีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีส่วนร่วมกำหนดแนวทางในการประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีส่วนร่วมเสนอแนะบุคลากรในท้องถิ่นที่มีความรู้ ความสามารถเข้าเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูผู้ดูแลเด็กซึ่งใกล้เคียงกับข้อเขียนของอนันต์ เกตุวงศ์ (2541) ได้กล่าวถึง การนำผลการประเมินมาพิจารณาตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้ เพื่อตัดสินใจว่าควรจะยุติหรือนำแผนนั้นไปดำเนินการต่อไป เพื่อให้มีแผนเช่นเดียวกันนี้เพิ่มมากขึ้นหรือให้มีการขยายผลต่อไปอย่างกว้างขวาง เพื่อพิจารณาเพิ่มหรือลดกลยุทธ์และเทคนิคต่างๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขแนวทางและวิธีการปฏิบัติงาน ให้ก้าวหน้าและเหมาะสมยิ่งขึ้นเพื่อพิจารณาตัดสินใจการคัดเลือกแผนที่ดีมีประสิทธิภาพมากกว่าไว้และตัดแผนที่มีประโยชน์และคุ้มค่าน้อยกว่าออกไป เพื่อเป็นการตรวจสอบหรือพิสูจน์ทฤษฎีวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ทางด้านแผนว่าควรจะยอมรับหรือปฏิเสธ เพราะใช้ได้ผลหรือไม่ได้ผลแล้วแต่กรณีทำนองเดียวกัน วรวรรณ ตัณฑเสน (2546) ได้ศึกษา พบว่าโดยทั่วไปชุมชนไม่มีความเข้าใจในนโยบาย แผนกิจกรรม โครงการและความต้องการของโรงเรียนทั้งโรงเรียนยังเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้คณะกรรมการหรือชุมชนได้ทราบในกิจกรรมหรือในกิจกรรม โครงการที่ต้องการจัดทำอย่างสม่ำเสมอ โดยโรงเรียนเข้าใจถึงการไม่มีเวลาของชุมชนเพราะต้องไปประกอบอาชีพและคณะกรรมการไม่กล้าเสนอแนะ

ส่วนการประเมินผลที่ชุมชนไม่มีส่วนร่วมคือ ชุมชนไม่มีส่วนร่วมเป็นกรรมการ ตรวจสอบพัสดุของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นกรรมการตรวจสอบการเงินของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พิจารณาเสนอแผน/โครงการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักวิชาการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดผลมีน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในด้านเหล่านี้ ซึ่งใกล้เคียงกับข้อเขียนของสุทธิรักษ์ ปิณฑกานนท์ (2543) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษา พบว่า ประชาชนในชุมชนไม่มีโอกาสประเมิน หรือตรวจสอบผลงานร่วมกับ บุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ประชาชนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม ในลักษณะให้ความร่วมมือกับโรงเรียนมากกว่าที่จะเข้ามาร่วมคิด ในด้านการประเมินผล ควรมี การนำเสนอผลของการประเมินผลให้ชุมชนทราบ โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่าง สม่าเสมออย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง โดยแจ้งวัตถุประสงค์การประเมินให้ชุมชนได้ทราบการจัดกิจกรรม ที่ได้ทำขึ้นว่าประสบความสำเร็จมากแค่ไหน สอดคล้องกับศรีไพร อินดา (2544) ที่ได้ศึกษา ความต้องการของชุมชนข้างเคียง เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียน พบว่า ด้านการประเมินผล การเรียนชุมชนต้องการร่วมประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน จัดประเมินผลตามสภาพจริง ให้โรงเรียนแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้ง มีความต้องการให้สอนซ่อมเสริมหลัง การประเมินและในด้านกิจกรรมชุมชนต้องการส่งเสริมประสบการณ์อาชีพในท้องถิ่น กีฬา และ นันทนาการ คณิตคิดเร็ว กิจกรรมนักวิทยาศาสตร์น้อย กิจกรรมนักประวัติศาสตร์น้อย กิจกรรม ภาษาอังกฤษ กิจกรรมท่องเที่ยวกิจกรรมสังคมท่องเที่ยว กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และกิจกรรม แนะแนว

จากผลการศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัด การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ ต้องหา แนวทางในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากที่สุด การเปิดโอกาสให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ซึ่งถ้าสถานศึกษาและ ชุมชนมีการร่วมมือกับทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาร่วมกัน ย่อมประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยอาจประสานงานผ่านคณะกรรมการสถานศึกษา หรือผู้นำชุมชน รวมถึง ชุมชนมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษา โดยมีการแลกเปลี่ยน เสนอความ คิดเห็นและนำเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะร่วมกันโดยตั้งอยู่ในหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมและสอดคล้อง กับความต้องการของชุมชนซึ่งทุกฝ่ายจะมีเป้าหมายที่ชัดเจนและเต็มใจที่จะทำงานร่วมกัน โดยได้มา ซึ่งคุณภาพและประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับ ยงยุทธ พนาสนธิ์ (2546) ได้กล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วม โรงเรียนและชุมชนควรมีการปฏิสัมพันธ์ที่อยู่ใน

ลักษณะเท่าเทียมกัน โรงเรียนต้องรับฟังความคิดเห็น ความต้องการ และปัญหาชุมชน พร้อมทั้งให้ข้อมูลของโรงเรียน เช่น ศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับทราบถึงสิ่งเหล่านี้ ทำให้ชุมชนและโรงเรียนเกิดความเข้าใจร่วมกัน มีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน จนทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ส่วนอุดมสิทธิ์ จิตรวิจารณ์ (2545) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมเป็นการทำให้ทุกฝ่ายได้เข้ามาเกี่ยวข้อง ให้ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในลักษณะของกิจกรรมดำเนินชีวิต ในชุมชนอย่างมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน ทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันทุกฝ่ายในชุมชนร่วมกัน คิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรมจะทำให้ทุกคนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยกระบวนการทางสังคมของสมาชิกในชุมชน เป็นการปฏิบัติจริง

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันจนยากที่จะแยกออกจากกันได้ ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยภารกิจที่สำคัญของโรงเรียนคือ การพัฒนาบุคลากร ผู้เรียนให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชน ภารกิจนี้ทำให้โรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ต่อชุมชน โดยตรง เช่นเดียวกับชุมชนเองก็มีบทบาทหน้าที่โดยตรงต่อ โรงเรียนเช่นกัน ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนตั้งขึ้นเพื่อชุมชน ชุมชนจึงควรมีส่วนร่วม ในการกำหนดเป้าหมายนโยบายและทิศทางในการดำเนินงานของ โรงเรียน รวมทั้งช่วยสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนสามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ แต่ความสัมพันธ์ของ โรงเรียนกับชุมชนจะเป็นไปทิศทางใดย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยประกอบหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทของ โรงเรียนและชุมชนที่ปฏิบัติต่อกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาพบว่าปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกิดในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลสันปูเลย มีหลายประเด็นซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์สาเหตุจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจะเปิด โอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานในด้านต่าง ๆ โดยพิจารณาเลือกแนวทางที่จะให้ผู้ปกครองสามารถเข้าร่วมได้สะดวกมากที่สุด เช่น ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรชี้แจงให้ชุมชนให้มีความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการวางแผนร่วมกันในการจัดการศึกษา และต้องเปิด โอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ชุมชนควรจัดเวทีประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

3. ควรจะมีกิจกรรมที่สร้างความเข้าใจ และเน้นย้ำให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะเกี่ยวกับการสนับสนุนด้านทรัพยากร โดยร่วมให้ความรู้ ประสิทธิภาพ ในฐานะทรัพยากรบุคคล หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. ควรมีการประชาสัมพันธ์ แจ้งข่าวคราวให้กับชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอ ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตลอดจนความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในปัจจุบันว่ามีการเปลี่ยนแปลง และพัฒนามากน้อยเพียงใด

5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชนต้องร่วมกันนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ ในกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนให้มากที่สุด เช่น เชิญชาวบ้านที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรสอนนักเรียนและสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นตลอดจนแหล่งเรียนรู้ ที่สำคัญในชุมชนของตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1. ควรมีการติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาในแต่ละปีและแจ้งให้กับชุมชนได้รับรู้ อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน

2. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาการประสานงานในการขอความร่วมมือจากชุมชน เช่น งบประมาณในการพัฒนาโรงเรียน ครูที่มีความรู้เฉพาะทางเช่นครูคอมพิวเตอร์ และควรศึกษาเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. ควรใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ตามประเด็นและสามารถนำไปปรับใช้กับการปฏิบัติได้จริง